

Referat fra utvidet møte i koordineringsgruppa for gyrobekjempelsen for Helgeland, diskusjonsmøte om utfordringer i Vefsnaregionen

Møtet ble avholdt på MON KF kontorer 03.02.17

Deltakende:

Tore Vatne, (TVA), Fylkesmannen i Nordland (FM)
Helge Axel Dyrendal (HAD), Miljødirektoratet
Anne Kristin Jøranlid (AKJ), Miljødirektoratet
Snorre Stener (SST), Miljødirektoratet
Jørgen Borgan (JBO), Mattilsynet (MT)
Bjørn Brodtkorb (BBR), Vefsnlaks
Gustav Busch Arntsen (GBA), VEFI SA
Per Tomas Eiterstraum, VEFI SA
Martin Øybakken (MØY), Drevja elveierlag
Torstein Strøm, (TST), Drevja elveierlag
Gunnar Veseth (GVE), FUSAM
Tor Næss (TNÆ), Statkraft
Bjørn Grane (BGR), Vefsnlaks/Statkraft
Eilert Hatten (EHA), FUSAM
Thomas Bjørnå (TBJ), MON KF
Håvar Lo (HLO), Veterinærinstituttet
Espen Holthe (ESH), Veterinærinstituttet (referent)

Tore Vatne ledet møtet.

Ingen kommentarer til dagsorden

1. Oppdatering om status for fiskebestandene i Vefsnaregionen

ESH informerte om bestandsutvikling hos ungfisk og voksenfisk i elvene i regionen. Ungfisktetthetene i alle elvene øker, men det er fortsatt plass til mere ungfisk sammenliknet med før gyro situasjonen. I Vefsna er antallet voksenfisk i gytebestandene av både sjøørret og laks stigende, og gytebestandsmålet er med all sannsynlighet oppnådd for nedre deler av Vefsna i 2016.

I Fusta og Drevja er bestandsstatus av voksenfisk mere usikker grunnet dårlige forhold for telling av gytefisk, men tall fra fangst i trappene viser at også i disse elvene er gytebestandene store av begge arter. I elvene Vefsna, Fusta og Drevja er utsatt fisk fra reetableringsprogrammet dominerende i bestandene av voksenfisk.

2. Status for fiskebestandene i genbanken

TNÆ informerte om status i genbanken. Rognproduksjonen fra gytasesongen 2016 går meget godt, og er et av de beste årene produksjonsmessig fra Bjerka. Dette i motsetning til rognproduksjonen i 2015, som var langt under gjennomsnittlig. Det genetiske materialet som pr d.d er på Bjerka er bredt, og fremtidig rognproduksjon er sikret gjennom et tilstrekkelig antall individer. Bestandene fra Halsanelvene ble slaktet ut i 2016, og siste leveringsår til Halsan vil bli i 2018.

Det er også frosset inn melke fra et større antall hanfisk fra genbanken, denne melken vil bli benyttet i fremtidig produksjon.

3. Behov for oppdatering av reetableringsplanen

TNÆ la fram nytt forslag til utsettsplan fra genbanken, med hensyn på Vefsna. Det foreslås å endre produksjonen fra å benytte utsett av rogn som hovedmetode, til å også benytte en større andel av ungfisk i reetableringsprogrammet. Dette vil mest sannsynlig føre til en raskere reetablering av hele vassdraget. En må årlig basere seg på de resultat som blir hentet inn i reetableringsprogrammet for å vurdere de kommende års utsett av fisk. Bruken av materiale frem til åpning av Laksforstrappa må også vurderes nærmere, om dette skulle strekke ut i tid.

4. Muligheter for friskmelding og oppslipp av laks i 2017

Veterinærinstituttet har i oppdrag fra Mattilsynet laget et notat for fremgangsmåte for friskmelding av Vefsnaregionen. Dette notatet skisserer at det er mulig å friskmelde regionen, unntatt Fusta, i 2017. Mattilsynet og den Nasjonale styringsgruppa for gyrobekjempelse har enda ikke tatt stilling til dette notatet.

Det ble diskutert om det kunne være mulig å slippe opp fisk i Vefsna i løpet av 2017, om en friskmelding kommer inneværende høst. Mattilsynet ønsket å se nærmere på mulighetene for en hurtig friskmelding når analyseresultatene foreligger. I ettertid av møtet er dette med analysekapasitet sjekket, og det er mest sannsynlig ikke mulig å få til analyse av det innsamlede materialet hurtig nok til at oppfytting av laks kan skje allerede i 2017. Det er spesielt dette med genetiske analyser ved funn av ulike typer gyro som tar tid.

5. Prøvefiske 2017

ESH informerte om opplegget rundt prøvefiske de siste årene. Det har vært gode rutiner for prøveinnsamling, og prøvefiske med rapportering har fungert godt. Fra 2016 gjennomførte nedre Fusta elveeierlag prøvefiske på sitt område. Det stilt spørsmål om antall prøvefiskere kunne utvides med rettighetshavere fra Vefsna, dette ble besvart positivt. Prøvefiskekvoten i Vefsna er 90 fisk, fra disse skal det leveres skjellprøver og otolitter.

Det er ønskelig fra reetableringsprosjektet at prøvefiske opprettholdes som det er, og at et eventuelt utvidet fiske tildeles en egen kvote, men at det samtidig sendes inn prøver fra denne fisken til analyse av skjell og eller otolitter.

6. Dispensasjon for forsøksopplegg fiske 2017

HAD orienterte om at det ikke åpnes for et åpent fiske i 2017, jfr handlingsplanen. Et eventuelt fiske må inngå som en utvidet del av prøvefiske i den sammenheng at dette fiske skal rapporteres til reetableringsprosjektet, og at fisken skal prøvetas. Søknaden fra forvaltningslaget må derfor omformuleres da den ikke foreligger som en konkret søknad, men som en forespørsel om dialog om mulighetene for å få til et begrenset fiske i 2017. Mattilsynet kan åpne for et ordinært fiske i infiserte vassdrag dersom rettighetshavere organiserer et nødvendig opplegg for å forebygge smittespredning, herunder desinfeksjon av utstyr. Forvaltningslaget trenger derfor tillatelse fra Mattilsynet og Miljødirektoratet dersom det skal bli et fiske i 2017.

Forvaltningslaget står fritt til å kunne selge kort og/eller auksjonere bort fiske innenfor tildelt kvote, så lenge minst 50% av fisket gjøres tilgjengelig for allmenheten. Hvordan omsetningen av fisket skal foregå bør framkomme i dispensasjonssøknaden. Det bør vurderes om noen av de eksisterende prøvefiskerne skal fungere som guider ved et eventuelt eksklusivt fiske, dette også for å sikre god prøvetaking av avlivet fisk.

Det kom også forslag om å arrangere en Camp Villaks for ungdom i løpet av 2017. Dette er viktig for å starte rekrutteringen av fiskere til vassdraga. Et slikt arrangement kan tildeles egen kvote av fisk, utenfor et eventuelt utvidet prøvefiske.

7. Driftsplanlegging

GBA, TST, MØY og GVA informerte om arbeidet med driftsplanlegging i vassdraga.

Forvaltningslaget i Vefsna skal sammen med Norske Lakseelver og i samarbeid med Ranaelva og Saltdalselva utarbeide en ny nettbasert driftsplan. Det foreligger en driftsplan for Vefsna som utløper i 2016. Forvaltningslaget har søkt fylkesmannen om midler til oppdatering av plan i 2017.

FUSAM vil legge frem driftsplan den 22 mars. I Drevja skal driftsplanarbeidet påbegynnes snarest, og det er opprettet et samarbeid med Norske Lakseelver.

8. Framtidige registreringer av gytefiskbestander

I Vefsna begynner det nå å bli så mye fisk at tradisjonell drivtelling sees på som lite hensiktsmessig fordi det er vanskelig å få telt all fisken. Det foreslås at drivtelling blir gjennomført i 2017, men deretter må

man se på om andre metoder for registreringer av fisk kan være aktuelt. Det er kjøpt inn en Waki fisketeller som er tenkt montert i Forsjordio. Arbeidet med å restaurere trapp i Forsjordio må derfor prioriteres om en i fremtiden skal ha et godt mål på antall fisk som går opp i Vefsna.

I de øvrige elvene er utfordringen god nok sikt under drivtellingene. I Fusta har det ikke latt seg gjennomføre en kvantitativ fisketelling de senere årene grunnet for dårlige siktforhold. Det samme til dels i Drevja, men her har sikten vært bedre enn ikke tilstrekkelig. Gode tall fra trappene i Fusta og Drevja, sier likevel noe om bestandsstatus.

9. Fisketrapper og bevilgninger, hvem gjør hva?

BGR presenterte tegninger og forprosjekt av ny trapp. Det er tegnet en ny spaltetrapp på vestsiden av elva. Foreløpig kostnadsestimat på ny trapp er vurdert til ca 23,8 millioner eks. mva. Dette er betydelig mer enn det som er bevilget gjennom statsbudsjettet, og tilleggsfinansiering må finnes om en skal gå for dette alternativet. Vefsnlaks vil be firmaet som gjennomførte forprosjektet om ny vurdering av muligheter for trapp og eventuelle muligheter for innsparing i forhold til estimert pris. Trappene i Forsjordfors, Laksfors og Fellingfors bør også ses på som et samlet prosjekt.

Vefsnlaks ønsker ikke å stå som byggherre på et slikt prosjekt, og det ble derfor foreslått at Miljødirektoratet kunne stå som byggherre. Miljødirektoratet kan i utgangspunktet ikke være byggherre eller sørge for drift av laksetrappene, de må i så fall få politiske føringer på at de skal stå som byggherre.

Det er dannet en trappegruppe lokalt som består av medlemmer fra Vefsnlaks, Forvaltningslaget, Statkraft og MON KF. Det er et ønske om at Miljødirektoratet skal være medlem eller observatør i denne gruppa. Etter Miljødirektoratets vurdering kan de stille som observatør i denne gruppa.

10. Hva skjer i Fusta og Drevja, bestandsutvikling og friskmelding

Bestandsutviklingen i Fusta ser bra ut med tanke på oppgang i trappa i Forsmoforsen. I Drevja er det mere usikkert med tanke på laks, da det går lite laks på trappa, mens oppgangen av sjøørret i 2016 har vært bra. Se punkt 4 angående friskmelding.

Nedre Fusta elveierlag ønsker å søke om et utvidet prøvefiske i 2017. Dette må vurderes opp mot smittesituasjonen og driftsplanarbeidet, og det er kanskje mest hensiktsmessig å videreføre ordningen med at Nedre Fusta elveierlag har prøvefisket på sitt område. En må også se an bestandssituasjonen i Fusta de kommende år, og vurdere hvordan en kan utnytte resursen av fisk nedenfor Forsmoforsen om det skulle bli en differensiert friskmelding av regionen.

I øvre deler av vassdraget er det noe uenighet om den pågående oppflyttingen av sjøørret. Dette beror på restriksjoner i forhold til garnfiske. Men alt i alt er det fortsatt positivisme i forhold til oppflyttingen.

Situasjonen i Fusta krever en omdisponering av materialet fra genbanken fra Fusta til Drevja, om en får en friskmelding i Drevja i 2017. En omdisponering av materialet vil skisseres i revidert bevaringsplan, som vil foreligge i løpet av april.

11. Eventuelt

Hundåla: HK bør restaurere fisketrappen i Hundåla, og rettighetshaverne bør organiseres. Det kan også vurderes å omdisponere noe materiale fra Fusta til Hundåla i den videre reetableringen.

I vannforvaltningsplanen for Nordland er det foreslått å innføre minstevannføring i Hundåla, men dette har ikke fått tilslutning i departementene.

Leirelva: Det må avklares om trappa i Leirelva kan bli åpnet i løpet av året, uavhengig av en evt. friskmelding av resten av regionen. Mattilsynet ønsket å vurdere dette nærmere. Det registreres en klar nedgang i bestandene av sjøørret og sjørøye i Leirelva. Det rapporteres også om mye lus i Leirfjorden, og en generell nedgang i mange bestander av sjøørret og sjørøye ellers i Nordland.

Espen Holthe
referent